

МИРОСЛАВ ЛЬВОВИЧ ГОРБАЧУК (08.03.1938 – 08.01.2017)

8 січня 2017 р. після тривалої хвороби відійшов у вічність видатний український математик, член-кореспондент НАН України, доктор фізико-математичних наук, професор Мирослав Львович Горбачук.

Народився Мирослав Львович 8 березня 1938 р. на Лемківщині, у селі Риботичі Перемишльського повіту (нині це територія Польщі) у селянській родині, яка мала семеро дітей. У 1945 р. під час операції "Вісла" сім'я змушена була переселитися в село П'яновичі Самбірського району Львівської області, де знайшла притулок у хаті місцевого священика.

У житті родини Горбачуків почесне місце займала музика: батько самотужки навчився грати на скрипці й разом з іншими музикантами грав на сільських святах, мати та й сам Мирослав гарно співали. Після закінчення П'яновицької семирічки під впливом батька він навіть зробив спробу вступити до Дрогобицького музичного училища, але не впорався з диктантом з російської мови. Продовжував навчання у середній школі сусіднього з П'яновичами села Бісковичі, куди ходив пішки, щодня долаючи 15 кілометрів.

У 1956 р. Мирослав Львович із медаллю закінчив школу і того ж року вступив на механіко-математичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Курсові і дипломну роботу виконував під керівництвом професора В. Е. Лянце. За його рекомендацією М. Л. Горбачук

у 1961 р. вступив до аспірантури Інституту математики АН УРСР, у відділ математичного аналізу. Науковим керівником був Ю. М. Березанський, під впливом якого сформувалися наукові інтереси Мирослава Львовича. Велику роль у становленні молодого математика відіграли і роботи М. Г. Крейна, з якими він познайомився ще студентом, а також особисте знайомство з Марком Григоровичем, яке Мирослав Львович високо цінував. Воно відбулось під час навчання в аспірантурі, коли трапилась нагода зробити кілька доповідей на Одеському міському семінарі, яким керував М. Г. Крейн.

У 1965 р. М. Л. Горбачук захистив кандидатську дисертацію "Додатно визначені оператор-функції", а в 1973 р. докторську дисертацію "Деякі питання спектральної теорії диференціальних рівнянь у просторах вектор-функцій". Після закінчення аспірантури і до кінця життя він працював в Інституті математики НАН України, де обіймав посади старшого інженера, молодшого і старшого наукового співробітника у відділі математичного аналізу, завідував лабораторією диференціальних рівнянь із частинними похідними при цьому відділі, очолював відділ диференціальних рівнянь із частинними похідними, був головним науковим співробітником. У 2000 р. Мирослава Львовича обрано членом-кореспондентом НАН України.

Праці М. Л. Горбачука присвячено головним чином теорії операторів та різноманітним її застосуванням. У спектральній теорії операторів йому вдалося розв'язати давню проблему описання мовою граничних значень деяких класів розширень мінімального оператора, породженого диференціальним виразом у гільбертовому просторі, і дослідити структуру їх спектра. М. Л. Горбачук розробив загальний операторний підхід до теорії граничних значень розв'язків диференціальних рівнянь, що дозволило не тільки з єдиної точки зору поглянути на низку класичних результатів, зокрема, для гармонічних функцій, а й значно підсилити та уточнити їх. У теорії апроксимації він розвинув операторний підхід до отримання прямих та обернених теорем теорії наближень, завдяки якому вдалося одержати не лише ряд відомих результатів, а й цілу низку нових, а також дати точні апріорні оцінки похибки наближення розв'язків операторних рівнянь варіаційними методами. У теорії диференціальних рівнянь у банаховому просторі ним встановлено критерії розв'язності задачі Коші в різних класах аналітичних функцій та ознаки стійкості та стабілізації розв'язків на нескінченності. У галузі узагальнених функцій вчений розвинув теорію, в основу якої замість оператора диференціювання покладено довільний замкнений оператор у банаховому просторі. Мирослав Львович отримав й інші цінні результати в області функціонального та гармонічного аналізу, теорії операторів та теорії функцій, гідромеханіці. Його перу належать також роботи з історії математики. М. Л. Горбачук – автор трьох монографій (дві з яких англійською мовою) та близько 200 статей. Загалом математична творчість ученого вирізняється широтою тематики і глибиною отриманих результатів, які високо оцінено як вітчизняними, так й іноземними фахівцями.

М. Л. Горбачук – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, премій НАН України імені М. М. Крилова та М. Г. Крейна.

Активну наукову роботу Мирослав Львович успішно поєднував з плідною педагогічною діяльністю. З 1965 до 2000 р. він працював за сумісництвом на механіко-математичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, неодноразово читав на найвищому науково-методичному рівні нормативний курс функціонального аналізу та низку спецкурсів, керував дипломниками та аспірантами. У 1982 р. отримав учене звання професора. У 1997–2011 рр. викладав у Національному технічному університеті України "КПІ". Читав також лекції для аспірантів в Інституті математики НАНУ. Натхненні лекції професора Горбачука завжди з теплою і вдячністю згадуватимуть усі, кому їх пощастило слухати. Підготував 7 докторів та 29 кандидатів наук, які працюють як в Україні, так і за кордоном.

М. Л. Горбачук проводив також велику науково-організаційну роботу. Він був президентом Київського (1993–2006 рр.) та Українського (2005–2012 рр.) математичних товариств, членом редколегій "Українського математичного журналу", "Українського математичного вісника", "Сучасної української енциклопедії", журналів "Methods of Functional Analysis and Topology" та "У світі математики", учасником декількох Міжнародних конгресів математиків та членом

оргокомітетів представницьких міжнародних наукових конференцій. Разом з Ю. М. Березанським та Ю. С. Самойленком керував Київським міським семінаром із функціонального аналізу, котрий займає визначне місце в математичному житті не лише Києва.

М. Л. Горбачук ніколи не був байдужий до долі України, завжди вболівав за її державність, мову, культуру, свої лекції читав виключно українською мовою. Був активним членом Народного Руху України та Товариства української мови імені Тараса Шевченка. Своєю патріотичною позицією Мирослав Львович істотно вплинув на формування світогляду людей, які його оточували.

Колеги і друзі знали й цінували Мирослава Львовича як видатного вченого, якому було притаманне романтичне ставлення до математики та глибокі знання й щирий інтерес до її історії, палкого патріота України, знавця й полум'яного пропагандиста української мови, непересічну та різнобічно освічену особистість, чудового сім'янина, чуйну та доброзичливу людину, спілкування з якою приносило і користь, і задоволення.

Світла пам'ять про Мирослава Львовича Горбачука назавжди залишиться в серцях його численних учнів, колег і друзів.

**А. Самойленко, М. Городній, М. Перестюк, О. Лимарченко,
В. Самойленко, І. Шевчук, О. Константинов, О. Нестеренко**